

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ ЧРЕЗ УВЕЛИЧАВАНЕ БРОЯ НА ЗЕЛЕНИТЕ РАБОТНИ МЕСТА В ДЪРЖАВИ ИЗВЪН ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Мирослава Пейчева
Университет за национално и световно стопанство, София

Резюме

Актуалността на изследваната проблематика е резултат от прогнозите за създаване на милиони нови "зелени" работни места. Експертите призовават да се предприемат конкретни действия, за да се гарантира, че „зелените“ работни места ще осигурят достойни условия на труд и намаляване на бедността. Настоящото изследване има за цел анализ на зелените работни места в държавите извън Европейския съюз. Основните изводи се отнасят до: актуалните проблеми, свързани със зелените работни места.

Ключови думи: зелени работни места, достоен труд, устойчиво развитие, зелени умения.

Key words: green jobs, decent work, sustainable development, green skills.

JEL: O15, Q56, O44, O11, P36, QO1.

Увод

Настоящото изследване е част от първия етап на три годишен проект, посветен на зелените работни места [8].

Целта на настоящото изследване е да се направи анализ на анализ на зелените работни места в държавите извън Европейския съюз, като се акцентира на ползата от зелените работни места за намаляване на бедността.

За постигане на тази цел са изпълнени следните задачи: анализирани са специфичните особености на зелените работни места в държавите от Южна Африка, държави от Азиатско-тихоокеански регион (Япония, Индия, Китай), Канада, Русия, САЩ.; анализирани са прогнозите за развитието на зелените работни места в държавите от Южна Африка, държави от Азиатско-тихоокеански регион (Япония, Индия, Китай), Канада, Русия, САЩ; на база анализа са изведени изводи, отнасящи се до: проблемите и перспективите на зелените работни места.

Обект на настоящото изследване са зелените работни места.

Предмет на изследването са влиянието на зелените работни места върху състоянието на трудовия пазар, както и взаимовръзката професионални умения-зелени работни места.

В изследването се защитава тезата, че зелените работни места оказват влияние на състоянието на пазара на труда и увеличават шансовете на хората с ниска квалификация за намиране на работа.

Основните изводи се отнасят до: устойчивият и задълбочен интерес към зелените работни места, недостигът на зелени умения, проблемите, свързани с развитието на зелените работни места, необходимостта от сътрудничество между синдикати, работодатели и държава за развитие на зелени работни места.

Анализ на зелените работни места в държавите от Южна Африка, държави от Азиатско-тихоокеанския регион (Япония, Индия, Китай), Канада, Русия, САЩ.

Южна Африка

Южна Африка е държава с отличен потенциал за производство на енергия, вятъра и слънцето, защото в страната има почти 300 слънчеви дни годишно. Ако Южна Африка произвежда най-малко половината от електроенергията от възобновяеми източници на енергия в рамките на десет години, емисиите на парникови газове ще бъдат намалени най-малко една пета [3].

В Южна Африка зелената икономика осигурява работни места за няколко стотин хиляди южно африканци в сектори, свързани с рециклиране, производство на възобновяема енергия, опазване на биологичното разнообразие и еко-туризъм. Изследванията показват [9] че броя на зелените работни места може да нарасне до 300 000 – 400 000 в дългосрочен план. Перспективите са техният брой да достигне 1 000 000.

Южна Африка е добър пример със създаването на отдел за икономическо развитие, който отговаря за зелените работни места и намаляването на емисиите на парниковите газове.

Тенденциите показват, че зелените работни места в Южна Африка растат и ще растат, както пряко, така и косвено. Пряко, основните сфери, в които ще се развиват зелените работни места са: транспорт, енергетика, строителство, производство, селско стопанство и горско стопанство. Заедно с това заетост ще има за инженерите на вятърни турбини, както и за монтажниците на сортировъчни машини за рециклиране. Косвено, зелените работни места ще се увеличават от веригата на доставки на

зелени стоки в следните области: производство на соларни клетки, на строителни материали, търговия на дребно; развитие на научни изследвания за чиста енергия, инвестиране в електрически автомобили.

Южна Африка е добър пример и с разработването на петгодишни планове за зелени умения в различни сектори. За секторите, в които е установено, че има недостиг на умения, Министерство на труда на Южна Африка публикува списък с търсените умения. Плановете, респективно списъците с желаните умения ежегодно се актуализират. Интересно е, че се прави разлика между „абсолютен“ и „относителен“ недостиг на умения.

„Абсолютен“ недостиг на умения съществува, когато на пазара на труда няма хора с подходяща квалификация. „Относителен“ недостиг на умения има, когато на пазара на труда има подходящо квалифицирани хора, но те не отговарят на други критерии за заетост.

Основен проблем в Южна Африка във връзка с развитието на зелена икономика, респективно зелени работни места е отсъствието на зелени умения. При 305 обяви за вакантни длъжности за инженери, например, само 95 са заети [13]. Недостигът на общи умения в „новата вълна“ на екологично инженерство съществува както в научните среди, така и в частния и в публичния сектор. Затова стратегически приоритет за Южна Африка е подобряването на уменията на човешките ресурси в съответствие с изискванията на зелените работни места. В средното и висшето образование се разработват нови учебни програми, които да отговорят на съвременните потребности.

Азиатско–тихоокеански регион

През 2007 година по инициатива на управителния съвет на МОТ в партньорство с Международната организация на работодателите, Международната конфедерация на профсъюзите и Програмата на ООН за околната среда се провежда конференция [5] за „зелените“ работни места за Азия и Тихия океан.

Отчетено е, че през последните 30 години Азиатско-тихоокеанският регион преживява безпрецедентен икономически растеж. От проведената конференция могат да бъдат открити поне три основни въпроса: настоящата епоха означава голяма промяна за икономии; необходими са стратегии за устойчив растеж в региона на Азия и Тихия океан; изменението на климата ще породии трансформации в производството и потреблението и това ще окаже влияние на пазара на труда и социалното развитие

Обсъдените въпроси подчертават значението на зелените работни места. „Позеленяването на предприятията“ и зелените работни места са част от решаване на проблемите свързани с климата и проблемите на околната

среда. За реализиране на идеята за зелени работни места е необходима ефективна политика по труда, която да съдейства за промяна на съдържанието на работните места и на уменията на работниците. Тази промяна трябва да бъде осъществена, по начин, който не застрашава от загуба на работни места и доходи. Предефинирането на новите видове заетост трябва да осигурява сигурност на хората и по-добри доходи.

Сред основните изводи следва да се допълни и това, че развитието на зелените работни места е невъзможно без поемане на ангажименти и инициативи както от страна на работодателите, така и от страна на работниците и служителите. Синдикатите и работодателите могат и трябва да си сътрудничат в развитието на екологични умения и за „плавно преминаване“ към новите условия на труд. Защото, въпреки, че недостига на умения продължава да е пречка за преминаване към по-чисто производство в много части на света, зелените работни места показват голям потенциал за развитие и допринасят за подобряване на жизнения стандарт и намаляване на бедността.

Япония

Един от сериозните успехи на Япония в създаването на зелени работни места и разработването на енергоспестяващи продукти е разработването на „Къща с нулеви емисии“ [7].

През 2009 година Япония планира да създаде милиони работни места чрез „зелен бизнес“, което включва насърчаване на производството и потреблението на енергоспестяващи продукти и други технологии, щадящи околната среда [4]. Основните цели на японското правителство в тази връзка са разширяване на пазара на зелени продукти до 2015 година за около 100 000 000 000 йена (около 1 трилион долара). Планът на правителството включва и мерки за генериране на 2,2 милиона нови работни места, като в основата на разширяването е стимулирането на закупуването на електрически автомобили и енергийно ефективни уреди. Към 2009 година броят на хората работещи в тези сфери е 1,4 милиона [6].

За реализиране на поставените цели се предвиждат данъчни облекчения, допълнителни публични разходи, дори отпускането на заеми с нулева лихва за екологично чисти фирми.

За съжаление Япония също среща някои трудности, свързани с реализирането на целите, свързани със зелена икономика и зелени работни места. След най-лоша и травматична ядрена катастрофа във Фукушима през 2011 година, Япония бележи зелен бум като насърчава използването на възобновяема енергия. Хиляди хора се преориентират към бизнес със соларни съоръжения. От една страна това е логично поведение, но проблемите, които пречат на развитието на този тип бизнес и респективно

на развитието на зелени работни места в Япония е факта, че потребителите плащат на производителите на възобновяема енергия 32 йени от 36 за киловатчас, докато редовната цена на електроенергията е 23 йени [1]. Експерти предлагат политиката на правителството на Япония да се промени и да се прекрати гарантирането на цени за слънчева енергия, защото, ако тази политика продължи някои зелени екипи могат да фалират.

Индия

В част от официалните дефиниции за „зелено работно място“, приети в Индия е заложено разбирането, че „зелено работно място“ е заетостта във всяка индустрия, която допринася за запазване или възстановяване на качеството на околната среда в този сектор и дава възможност за устойчиво развитие.

Зелените работни места в Индия са в сектори като селско стопанство, промишленост, научни изследвания и развитие, административни и обслужващи дейности като информационни технологии, финанси, преподаване и други. „По-зелена“ работа е тази работа, която осигурява адекватни заплати, безопасни условия на труд, сигурност на работното място и правата на работниците. Надеждите в Индия са, че зелените работни места ще спасят милиони от бедността.

Китай

Икономиката на Китай е силно зависима от въглища. Затова една от основните цели на Китай е увеличаване на дела на възобновяемите енергийни източници, което ще допринесе до значително намаляване на емисиите. В тази връзка са и перспективите за развитие на икономиката и заетостта на Китай в три основни сектора: слънчеви системи за топла вода, слънчеви фотоволтаици и вятърна енергия.

В периода 2006–2010 година Китай разкрива 2700 пряко свързани със зелената енергия работни места и 6500 непреки работни места. Очакванията са до 2020 година средното увеличение на преките работни места да достигне 6680, а на непреките зелени работни места 16 370 [11].

Стремежът на Китай е икономиката да се „екологизира“ и да поеме по зелена пътека на развитие. В Китай е създадена дългосрочна зелена визия и целите на зелената икономика са свързани с разкриването на най-малко 4,5 милиона зелени работни места в трите сектора: енергетика, транспорт и горско стопанство.

В Китай все повече нараства интереса към зеления транспорт. До 2020 година Китай планира да добави 220 милиона нови превозни средства. Китайското правителство планира да инвестира милиарди долари за да направи транспортния сектор по-екологично устойчив.

В горския сектор на Китай се включват отглеждане, засаждане, управление и транспорт

на дървесина, преработка и производство на горски продукти, отглеждане на цветя и бамбук, горски туризъм, управление на горските екосистеми.

Като цяло, до 2020 година, залесителните дейности в Китай могат да доведат до разкриването на 1,1 милиона преки и непреки зелени работни места [12].

Русия

По отношение на зелените работни места Русия проявява ясна и категорична политика. Руският премиер Владимир Путин обяви, че ефективността на работата на местните управители ще „се оценява в рамките на техния екологичен запис“.

Финансовата обезпеченост на идеята е осигурена от бюджетни средства по програми за околната среда. Новата инициатива изисква федералното правителство внимателно да оценява ефективността на еко-политиката на страната. Длъжностни лица ще измерват два пъти местните емисии за да се оцени техния напредък в изпълнението на препоръчаните прагове. Те също така ще направят оценка на качеството на водата и почвата и ще проверяват дали местните фабрики използват екологично чисти технологии. През 2009 година в Русия е приет федерален закон за пестене на енергийна ефективност. Наред с това Руската федерация, съвместно с Европейската комисия внедрява и изпълнява проект за хармонизиране на стандартите за околна среда. Санкт Петербург е един от първите градове в Русия, който създава програма за енергийна ефективност с период на изпълнение до 2020 година. Новите технологии и ремонти ще спестят до 15 % от топлината.

Канада

Канадският пазар на зелени технологии и услуги бързо се разраства. През 2010 година се оценява на 2300 000 милиона щатски долара. Прогнозите са през 2014 година да достигне 3700 000 милиона щатски долара.

Последните проучвания показват, че Канада изпитва недостиг на капиталови инвестиции. За периода 2014-2019 година съществува са необходими допълнително 3,5 милиарда щатски долара за да бъдат изпълнени поставените цели и за да бъдат генерирани 176 000 работни места.

Проучванията за Онтария, например, показват, че инвестиции от 2,8 билиона щатски долара в инсталации за възобновяема енергия ще осигури 40 000 работни места. Провинцията е подписала договори, които ще осигурят повече от 20 000 работни места [2].

САЩ

Около два милиона американци са заети в сектори като управлението на водите, селското стопанство, които допринасят за изграждането

на устойчивост към въздействията от изменението на климата.

Целта е чрез стимулиране на разработването и внедряването на нови технологии и стратегии, като например ефективни напоителни системи и системи за предупреждения за наводнения и бури могат да бъдат спасени хора от бедни общности, най-уязвими по отношение на изменението на климата, както и създаване на работни места в процеса.

Резултати от изследване показват, че в САЩ 282 351 са зелените работни места в управлението на водите, 55 200 са работните места в областта на консултантските услуги за устойчиво развитие, 589 232 са работните места за идентифициране на рискове от бедствия, 167 973 са работните места в развитието на земеделието. 363 858 са работните места в управлението на природните ресурси, 551 866 са работните места в развитието на застраховането, маркетинга и иновациите. 126 470 са работните места в общественото здравеопазване [10].

Изводи

От направения анализ могат да бъдат направени няколко основни извода. Без да ги подреждаме по степен на важност това са:

- Първо. Наблюдава се нарастване на инвестициите в зелени работни места, устойчив и задълбочен интерес към тях в държавите извън Европейския съюз. Зелените работни места допринасят за подобряване на жизнения стандарт и намаляване на бедността.
- Второ. Съществува недостиг на „зелени умения“, което налага създаване на нови учебни програми за квалификация и преквалификация.
- Трето. Развитието на зелени работни места е съпътствано и от проблеми, които налагат развитието на държавна политика, която да съдейства за тяхното разрешаване.
- Четвърто. Необходимо е сътрудничество между синдикати, работодатели и държава за развитие на зелени работни места.

Заключение

Направеният анализ на развитието на зелените работни места в държави извън Европейския съюз показва нарастване на броя на зелените работни места, наличие на дългосрочна политика в тази област, трайни ангажименти от страна на правителствата за развитие на работните места, устойчива тенденция към „позеленяване на предприятията“, значителни инвестиции и дългосрочни договори, които ще осигурят устойчив растеж на зелените работни места.

Литература

1. Associated Press, *After Fukushima, Japan gets green boom and glut*, October, 30, 2014.
2. David Thompson, D., Shannon A. Joseph, *Building Canada's green economy: The municipal role*, FCM, 2011.
3. *Green jobs and related policy framework*, Report, Social Dialogue for Green and Decent Jobs. South Africa - European Dialogue on Just Transition, Sustainlabour, February 2013.
4. Hirokawa, T., *Japan Aims to Create Jobs Through Green Technology*, January 6, 2009.
5. *International Labour Organization (ILO) research conference held in Niigata, Japan on 21-22 April*.
6. *Japan mulls expanding green business market, jobs*, January 7, 2009, <http://www.reuters.com/article/2009/01/07/idUST327766>.
7. *Japan's Zero Emission House*, July 8, 2008, <http://www.thegreenworkplace.com/2008/07/japans-zero-emission-house.html>.
8. Митева, А. и научен колектив, *Зелените работни места – средство за екологизация на българската икономика*, първи етап на проект на УНСС, НИД НИ-1-6-2014.
9. *New grow Path, Green jobs and related policy framework*, Report, Social Dialogue for Green and Decent Jobs. South Africa - European Dialogue on Just Transition, Sustainlabour, February 2013, p. 8.
10. Oxfam America Headquarters, *A fresh look at the green economy Jobs that build resilience to climate change*, 2010.
11. Pan, Jiahua, Haibing Ma, Ying Zhang, *Green Economy and Green Jobs in China: Current Status and Potentials for 2020*, lisa mastny, worldwatch institute.
12. Pan, Jiahua, Haibing Ma, Ying Zhang, *Green Economy and Green Jobs in China: Current Status and Potentials for 2020*, lisa mastny, worldwatch institute.
13. *Skills for green jobs in South Africa: unedited background country study*, International Labour Office, Skills and Employability Department. Geneva: ILO, p. 13, 2010.

SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF HUMAN RESOURCES BY INCREASING THE NUMBER OF GREEN JOBS IN NON-EU COUNTRIES

Miroslava Peicheva
University of National and World Economy, Sofia, Bulgaria

Abstract

The actuality of the researched problems is the result of the forecasts for the creation of millions of new "green" jobs. Experts call to take concrete action to ensure that "green" jobs will provide decent work and poverty reduction. This study aims to analysis of green jobs in countries outside the European Union. The main conclusions concern: current issues related to green jobs.